

Konferencja aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich - Gdańsk 9.07.2021 r. – pytania i odpowiedzi

Jaki jest nakład książeczek. Czy można prosić o przesłanie kilku egzemplarzy?

Książeczki będą do pobrania ze strony projektu www.chronmorze.eu z możliwością wydruku.

Kiedy i gdzie będą te spotkania plenerowe?

Informacje o wydarzeniach będą zamieszczone w aktualnościach na stronie www.wody.gov.pl oraz na stronie projektu www.chronmorze.eu. Zachęcamy do bieżącego śledzenia aktualności.

Czy jest dostępny kalendarz imprez terenowych?

Informacje o wydarzeniach będą zamieszczone w aktualnościach na stronie www.wody.gov.pl oraz na stronie projektu www.chronmorze.eu. Zachęcamy do bieżącego śledzenia aktualności.

Proponuję wykonanie planszy gry, która mogłaby być kolportowana nad morzem zwłaszcza w okresie letnim. Byłaby to bardzo dobra edukacja dzieci poprzez zabawę.

Propozycja zostanie wzięta pod uwagę w planowaniu działań informacyjno-promocyjnych i produkcji materiałów wspierających kampanię.

Czy będą wykonane badania modelowe?

W ramach projektu wykorzystano model Morza Bałtyckiego w celu oszacowania wpływu zaplanowanych działań na stan trofii morza. Także HELCOM od lat posługuje się modelem eutrofizacji Bałtyku, który jest corocznie aktualizowany i jest podstawą do określania dopuszczalnych obciążeń Bałtyku biogenami.

A czy dla hałasu podwodnego jest już opracowana metodologia monitoringu?

Tak, w projekcie aktualizacji programu monitoringu wód morskich z 2020 r. dostępna jest metodyka monitoringu hałasu ciągłego i impulsowego.

W jaki sposób chcę Państwo zwiększyć dostępność danych dot. przypadkowego przyłowy gatunków chronionych?

Jednym z elementów zaplanowanego działania BALPL-M002 Zwiększenie dostępności danych z zakresu przypadkowych połowów chronionych gatunków morskich ptaków i ssaków jest opracowanie metodyki monitoringu przyłowy ssaków i ptaków, niezależnego od WPZDR (Wieloletni Program Zbierania Danych Rybackich na lata 2014-2020). Metodyka ta ma na celu ujednoczenie podejścia. W dalszej kolejności zakłada się jej wdrożenie. Zakłada się wdrożenie dedykowanego programu monitoringu przyłowy ptaków i ssaków morskich, którego wyniki będą mogły być w sposób wiarygodny ekstrapolowane na cały nakład połowowy w POM, by dać prawdopodobną śmiertelność poszczególnych gatunków w liczbach bezwzględnych.

Czy Min. Infrastruktury jest aktywne w dialogu z resortem właściwym ds. rybołówstwa, aby Rekomendacja BALTFISH miała miejsce i przyniosła oczekiwane efekty ws. morświna?

Ministerstwo Infrastruktury realizuje zadania ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej oraz gospodarki morskiej, kompetencje ministra właściwego ds. rybołówstwa realizuje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Wymienione sektory są ze sobą ściśle powiązane, co wynika z ich pokrewnych zakresów działalności. Efektem współpracy międzyresortowej oraz podległych im organów i wielu innych instytucji jest m. in. Program Ochrony Wód Morskich, który w swojej aktualizacji zawiera 3 działania mające na celu ochronę morświna, w tym działanie pod nazwą „Ograniczenie przyłowów morświnów w POM”, w którym uwzględniono realizację rekomendacji BALTFISH HLG.

Czy brak wskaźników może usprawiedliwiać brak podejmowania konkretnych działań w ramach Programu w celu ochrony bałtyckiej populacji morświna (populacji krytycznie zagrożonej wyginięciem wg)? Jak zaktualizowany Program ochrony wód morskich dodatkowo przyczyni się do ochrony morświna? (przyjęcie rekomendacji BALTFISH ws. przyłowu morświna to krok w dobrym kierunku, ale absolutnie nie zapewni w pełni ochrony tej populacji).

Oczywiście, brak wskaźników nie wstrzymał prac nad działaniami w zakresie ochrony morświna. W ramach aPOWM proponowana jest kontynuacja działań związanych z przyłowem, tj. BALPL-M002: Zwiększenie dostępności danych z zakresu przypadkowych połowów chronionych gatunków morskich ptaków i ssaków oraz BALPL-M005: Ustanowienie ograniczeń dla stosowania określonych narzędzi połowowych w planie zagospodarowania przestrzennego obszarów

morskich oraz testowanie i zastosowanie alternatywnych narzędzi połowowych i urządzeń mających na celu ograniczenie przypadkowego połowu chronionych gatunków zwierząt (ptaków i ssaków), oraz aż cztery nowe działania na rzecz ochrony morświna: N_8 Ograniczenie hałasu podwodnego w obszarach NATURA 2000, gdzie ssaki morskie są obiektem ochrony, N_9 Ograniczenie antropogenicznej działalności na morzu w Zatoce Pomorskiej powodującej powstanie wysokiego poziomu hałasu impulsowego, do miesięcy nieistotnych dla morświnów; N_10 Dodanie morświna, jako przedmiotu ochrony w obszarze Natura2000 - Ławica Słupska (PLC990001) i N_11 Ograniczenie przyłowów morświnów w POM. Kwestia przyjęcia rekomendacji BALTFISH jest jedynie elementem niezbędnych do podjęcia szeregu działań w zakresie ochrony morświna.

Z którego roku pochodzą dane mówiące o tym, że dorsz jest najliczniejszym gatunkiem ryb przydennych w Bałtyku? Czy są Państwo pewni, że to są aktualne dane? Biomasa wschodniego dorsza bałtyckiego znajduje się obecnie poniżej krytycznego punktu odniesienia do ochrony wg Międzynarodowej Rady Badań Morza (ICES).

Dorsz jest najliczniejszym gatunkiem przekraczającym długość 35 cm, stąd jego decydujący wpływ na wartość wskaźnika wielkich ryb LFI1. Właśnie redukcja populacji dorsza odpowiada za nieosiągnięcie GES dla tego wskaźnika. Wykorzystywano wszystkie dostępne dane ICES z wielolecia, które potwierdzają widoczny trend spadkowy w liczebności dorsza.

Ujście Wisły nie jest miejscem rozrodu fok szarych!

W ujściu Wisły na podstawie dostępnych danych do 2016 r. odnotowano 2 przypadki rozrodu foki. To potencjalnie idealne miejsce rozrodu, zapewne jedyne na całym polskim wybrzeżu. Działanie ma na celu poprawę stanu siedliska, aby docelowo stało się miejscem regularnego rozrodu fok.

Proszę o odpowiedź gdzie można znaleźć dane o tych przypadkach? (Pytanie na wcześniejszą odpowiedź: Panię Mikołaju, w ujściu Wisły do 2016 r. odnotowano 2 przypadki rozrodu foki. To potencjalnie idealne miejsce rozrodu. Chcemy, aby było miejscem regularnego rozrodu fok).

Dane dotyczące rozrodu fok opierają się m.in. o wyniki projektu Ochrona ssaków i ptaków morskich i ich siedlisk, opracowany przez WWF/ Stacja Morska IOUG w Helu. Ujście Wisły stanowi obecnie miejsce stałego występowania fok, a także potencjalne miejsce ich rozrodu. W Rodstand - jedynej lokalizacji w południowym Bałtyku, gdzie stale rozradzają się foki występują również zimowe sztormy oraz zalewania mielizny wykorzystywanej przez te zwierzęta (na podstawie artykułu "Grey seal Halichoerus grypus recolonisation of the southern Baltic Sea, Danish Straits and Kattegat" opublikowanym przez Wildlife Biology w 2020 r.), co nie zniechęca fok do rozrodu.

Na jakiej podstawie mówią Państwo o zrównoważonym podejściu do zarządzania rybołówstwem na poziomie UE? Rada Ministrów ds. Rolnictwa i Rybołówstwa (w której oczywiście zasiada też Polska) ustanawiała rokrocznie limity połowowe dla naszego najważniejszego stada - bałtyckiego wschodniego dorsza - powyżej rekomendacji naukowców (ICES) od 2013 roku! Teraz stado jest w krytycznym stanie i obowiązuje zakaz połowów kierunkowych.

Każdego roku aktualizowane są limity połowów (TAC) w oparciu o rekomendacje naukowe ICES. Rekomendacje te nie zawsze są w pełni uwzględniane, jednak w ostatnich latach dla większości eksploatowanych stad kwoty te są ograniczane, a dla dorsza wprowadzono zakaz odłowów.

Poproszę o naukowy dowód potwierdzający, że dorsz jest obecnie najliczniejszym gatunkiem ryby przekraczającym 35 cm w morzu Bałtyckim. Będę bardzo wdzięczna za źródło tej informacji

Według danych z odłowów badawczych ICES (BITS) z lat 2020-2021, dorsz stanowi 69% ryb powyżej 35 cm w podobszarze ICES 25 i 89% w podobszarze ICES 26.

Krab wełniastoszczypcy został już stwierdzony na jeziorze Dąbie, a nawet na jeziorze Miedwie. Ze względu na połączenie tych akwenów należałoby wdrożyć plan kompleksowy, nieograniczający się jedynie do Zalewu Szczecińskiego (morskich wód wewnętrznych). Warto tutaj też wspomnieć o ratyfikacji przez Polskę konwencji BWM.

Działanie N_13 Redukcja populacji kraba wełnistorękiego w rejonie Zalewu Szczecińskiego obejmuje region Zalewu Szczecińskiego (zatem także Jezioro Dąbie), a nie tylko sam zalew.

MFW i hałas impulsowy - ograniczenie na Zat. Pomorskiej, jednak inwestycje MFW planowane są też na innych akwenach. Czy tam planuje się ograniczenie hałasu podobnie jak na Z. Pomorskiej? Co z hałasem ciągłym? Czy w związku z MFW nie powinno się planować (właściwie to już powinien być) opracowania zasad na wzór StUK (obecnie chyba StUK4, 2013) w DE?

Ograniczenie hałasu impulsowego planowane jest w obszarze Zatoki Pomorskiej w celu ochrony krytycznie zagrożonego morświna z Bałtyku Właściwego. Ponadto zaproponowano inne działania w zakresie ograniczenia hałasu impulsowego m.in. z palowania w obszarach Natura 2000, w których ssaki morskie są przedmiotem ochrony. W ramach hałasu ciągłego proponowane jest ograniczenie prędkości ruchu statków w obszarach Natura 2000, w których ssaki morskie stanowią przedmiot ochrony. Kwestie przygotowania analogicznych wytycznych krajowych jak StUK4, pozostają w kompetencji GDOŚ i RDOŚ, propozycja ta zostanie przedłożona przedstawicielom resortu środowiska. Natomiast dotychczas stosowana praktyka w ramach procedury OOS dla inwestycji MFW wskazuje, iż wytyczne StUK4 są respektowane także w Polsce i monitoringi są prowadzone z ich uwzględnieniem. W Dziale 8 Informacje dodatkowe – zostanie uzupełniona w zakresie MFW rekomendacja dotycząca stosowania wytycznych StUK4 lub opracowania krajowych wytycznych.

Te działania wyglądają bardzo ambitnie- pytanie skąd Państwo wezmą środki finansowe na ich realizację?(środki NFOŚ czy innych istniejących już krajowych funduszy i programów operacyjnych nie wystarczą.

Każde działanie ma wskazane potencjalne źródło finansowania określone w załączniku 4 - karta działań. Wdrożenie programu będzie wymagało uruchomienia wielu mechanizmów finansowych, natomiast już teraz w części dostępnych środków kwestie związane z ochroną bioróżnorodności i ochroną środowiska stanowią podstawę wnioskowania o środki. Środki powinny być pozyskiwane przez jednostki przypisane do wdrożenia działań.

Czy zharmonizowanie działań portów będzie zakładało bezkosztowy odbiór starych sieci rybackich od rybaków i zapewnienie odpowiedniej infrastruktury do ich odbioru w portach?

Proponowane działanie N_35 Zharmonizowanie działań portów, dotyczy ogólnie odpadów. Natomiast proponowane jest w ramach aPOWM działanie polegające na stworzeniu kompleksowego systemu zapobiegania powstawaniu sieci widm (BALPL-M051 Znakowanie sieci rybackich – zapobieganie powstawaniu sieci widm). Oczywiście taki system powinien uwzględniać bezkosztowy odbiór sieci widm lub nawet zakładać określone bodźce finansowe. Więcej informacji dostępnych jest w załączniku 4 - karta działań.

Wszystkie kraje nadbałtyckie są zobowiązane do osiągnięcia GES dla ryb - nie tylko Polska. (kraje członkowskie w ramach dyrektywy morskiej, ale też Rosja Bałtyckim Planem Działań HELCOM). Jakie więc inne kraje (nie unijne i nie Rosja) są odpowiedzialne za przełowienie ryb Morza Bałtyckiego? Mówienie, że GES nie jest możliwy do osiągnięcia względem ryb morskich ze względu na przełowienie stad - za które są odpowiedzialne wszystkie kraje - przy czym te Wszystkie Kraje są zobowiązane do osiągnięcia GES dla ryb - wydaje się niezasadne.

Wszystkie kraje w UE, te z dostępem do morza, są zobowiązane do osiągnięcia celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej, również w zakresie bioróżnorodności, w tym ryb. Kwestia prawidłowości rewizji wdrażania dyrektyw unijnych leży po stronie KE. Natomiast, jeśli chodzi o wymagania HELCOM, są to zobowiązania jedynie deklaratywne. Zatem za niedotrzymanie ich, nie grożą żadne sankcje, tak jak w przypadku dyrektyw i zobowiązań leżących na państwach członkowskich Unii Europejskiej. Samo istnienie celu środowiskowego i zdefiniowanego dobrego stanu ekologicznego wód morskich niestety nie oznacza z automatu spełnienia tego wymogu. Do tych celów należy dążyć i proces osiągnięcia GES zajmie wiele kolejnych lat. Ponadto realizacja celów musi także uwzględniać interesy różnych stron. Na poziomie Morza Bałtyckiego określone są corocznie limity połowowe, które mają na celu ujednoczenie podejścia do rybołówstwa w krajach nadbałtyckich. Natomiast należy pamiętać, że samo przełowienie to nie tylko kwestia połowów, ale również trofizm morza. Stan Cechy 5 w POM w skali Morza Bałtyckiego jest niezadowolający, a co za tym idzie, warunki bytowe wielu gatunków są złe i wpływa to często na cały cykl życiowy, nie tylko pojedynczych gatunków, ale i całego łańcucha troficznego. Niestety samo określenie celu nie jest mechanizmem, który szybko doprowadzi do oczekiwanego rezultatu.

Eutrofizacja to kość niezgody między resortami od lat, która wpłynęła na to, że kluczowe działania z pierwszego cyklu POWM nie mogły zostać wdrożone.

To jest wyzwanie, jedno z wielu, które stoi pomiędzy i przed różnymi resortami. Jako ministerstwo i resort odpowiedzialny za ochronę wód w swoim zakresie dążymy, aby zmniejszyć problem eutrofizacji w Polsce. W związku z tym są podejmowane różne działania skierowane właśnie m.in. w kierunku rolnictwa czy gospodarki wodno-ściekowej. Nie mniej wszelkie działania opierają się na współpracy między resortami. Jest to współpraca, która powinna być każdorazowo

poparta merytoryczną dyskusją. Jako właściwy resort staramy się wypracować takie rozwiązania, które powodowałyby osiągnięcie celów przez nas postawionych, a z drugiej strony umożliwiły dalszy rozwój rolnictwa czy gospodarki. Przy rozważaniu tego zagadnienia trzeba sięgnąć do samej Ramowej Dyrektywy Wodnej, której jednym z celów jest promowanie zrównoważonego rozwoju. Użytkowników środowiska jest wielu. Kwestia oddziaływania rolnictwa jako jedynej z korzystających z zasobów wodnych, jest tematem do dyskusji we wszystkich państwach Unii Europejskiej. To nie jest wyłącznie polski problem. Rzecz polega na tym, żeby zapewnić taką ochronę wód, żeby jednocześnie nie zaszkodzić prowadzeniu działalności rolniczej. Trzeba pogodzić dwa, do pewnego stopnia sprzeczne, interesy. Nie jest to jednak konflikt, ponieważ już teraz widać pozytywne efekty tej współpracy w postaci zmiany podejścia do stosowania Dyrektywy Azotanowej, gdzie odeszliśmy od wyznaczania obszarów szczególnie narażonych. Cały kraj w tej chwili jest objęty jednym programem działań. Ta kluczowa zmiana, w postaci wdrażania Dyrektywy Azotanowej na poziomie kraju, bez zgody resortu rolnictwa, by się nie odbyła. Sukcesywnie także kolejne działania będą omawiane i miejmy nadzieję, wdrażane na obszarze naszego kraju, aby zredukować dopływ biogenów do Morza Bałtyckiego polskimi rzekami.

Bioróżnorodność – w wielu obszarach wskaźniki pokazują zły stan bioróżnorodności. Jakie działania są przewidziane w aktualizowanym programie?

Działania służących ochronie bioróżnorodności jest w projekcie programu kilkanaście. Część z nich to działania przeniesione z pierwszego KPOWM, większa część to nowe propozycje. Należy ponadto podkreślić, iż część działań, przypisana w roli wiodącej innym cechom (m.in. Eutrofizacja, Gatunki obce, Odpady) w sposób pośredni przyczynia się do poprawy siedlisk lub redukcji presji dla danej grupy organizmów, zatem w sposób pośredni realizuje cele bioróżnorodności. Wśród tych zadań mamy takie propozycje jak: ochrona czynna siewczki obrożnej, ochrona gatunkowa czernicy i głowienki, ale także w sposób pośredni oddziałujące działania jak: znakowanie sieci rybackich lub edukacji wśród akwarystów i wędkarzy. Wobec ostatnich wydarzeń, nagłośnionych przez media, kiedy turyści naruszają objęte ochroną miejsca lęgowe (mimo oznakowań), wydaje się, że kluczowa jest edukacja, tak żebyśmy unikali ponownych wtargnięć na strefy chronione, do rezerwatów, które kończą się dramatem dla zwierząt tam żyjących, objętych ochroną. Zwiększenie świadomości w zakresie stanu Morza Bałtyckiego i jego kluczowych zagrożeń jest niezwykle ważne. Część z nas, część naszych turystów, rodaków, żyje w pewnej nieświadomości, w beztrosce od potencjalnych konsekwencji. Czasem chęć zrobienia zdjęcia, wejście na teren zakazany, naruszenie gniazda lub zbliżenie się do miejsca wypoczynku zwierząt, może przyczynić się trwałego uszczerbku na zdrowiu lub utraty życia osobnika. Każda ingerencja człowieka ma swoje skutki, antropresja w obszarze polskiego wybrzeża jest niezwykle wysoka. Organizacje pozarządowe aktywnie prowadzą działania edukacyjne. Wody Polskie ze swojej strony także starają się w prowadzonych kampaniach społecznych jak najszerzej promować proekologiczne zachowania i wskazywać potrzeby środowiska. Problem niewystarczającej świadomości społeczeństwa powraca przy wszystkich konsultacjach społecznych i motywuje resort do przemyśleń, w jaki sposób dotrzeć do jak największej grupy odbiorców z propagowaniem dobrych praktyk. Miejmy nadzieję, że w kolejnym cyklu planistycznym, zarówno w ramach POWM, jak innych dokumentów planistycznych, uda się Wodom Polskim wraz z ministerstwem w tym zakresie być bardziej aktywnym.

Czy można prosić o informację, jakich kilka działań jest planowanych na rzecz ochrony morświna?

Ochrona morświna i ssaków morskich skupia się wokół kluczowych presji. Presje te dotyczą z jednej strony przyłówów, dlatego proponuje się kontynuację działania dotyczącego po pierwsze zwiększenia informacji na temat skali przyłówów w polskich obszarach morskich, a z drugiej strony dalsze prace związane z wypracowaniem narzędzi połowowych, pewnych form zapobiegawczych, aby morświn w mniejszym stopniu był narażony na potencjalne zagrożenia spowodowane przyłowami. Z drugiej strony aPOWM odpowiada na presje dotyczącą hałasu podwodnego poprzez pewne ograniczenia antropogenicznej działalności w zakresie części naszych obszarów morskich. Szczególnie obszary Natura 2000, którymi objęte są ssaki morskie, wymagają pewnych ograniczeń, jeżeli chodzi o ruch np. statków. Zaproponowano również działanie, które dotyczy uzupełnienia listy gatunków objętych ochroną właśnie morświna w obszarze Natura 2000 Ławica Słupska. Decyzja o uwzględnieniu morświna w tym obszarze zostanie poparta wnioskami o kolejne wyniki monitoringu morświna, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. W odpowiedzi także na ostatnio dość mocno akcentowane zagrożenie niewybuchami, zalegającymi w polskich obszarach morskich, proponowane są wytyczne, które mają zoptymalizować unieszkodliwianie tych niewybuchów, a tym samym pozwolą zabezpieczyć morświny przed zagrożeniem wynikającym z hałasu, który dla nich jest krytyczną presją i powoduje uszkodzenie narządów słuchowych, a czasem doprowadza nawet śmierci.

Finansowanie proponowanych działań: "potencjalne źródło finansowania" jest wskazane w programie i nie ma gwarancji, że instytucje zarządzające tymi funduszami zechcą przeznaczyć tak duże środki na POWM kosztem innych działań (np. wsparcia finansowego dla rybaków)

Finansowanie działań zawartych w tym programie, czy też innych programach dotyczących ochrony wód, zawsze jest dużym wyzwaniem. Należy pamiętać, że do każdego działania jest przypisana jednostka, która jest zobowiązana to działanie zrealizować. W związku z tym to właśnie ten podmiot, który będzie to realizował, jest odpowiedzialny za znalezienie właściwego źródła finansowania lub zebranie odpowiednich środków na realizację jego w całości. Jako potencjalne źródło finansowania, należy wskazać: budżet państwa (są to jednak bardzo ograniczone środki). Jako resort przypisane nam są często działania, które związane są ze zmianami prawnymi i wdrożeniem tych przepisów, w związku z tym często są one bez kosztowe i realizowane w ramach działalności/ pracy ministerstwa. Natomiast, jeżeli chodzi o działania, które stricte polegają na wdrożeniu bezpośrednim, działania techniczne, prace studialne i są związane z ponoszeniem kosztów, mogą polegać np. na środkach europejskich. W ramach przyszłej perspektywy finansowej, staramy się zapewnić odpowiednie zapisy, tak, aby umożliwiały one uzyskanie dofinansowania w ramach tych środków. Kolejnym źródłem finansowania jest NFOŚiGW, który w ramach swoich programów kredytowych ma możliwość przeznaczania określonych środków na realizację działań związanych z ochroną wód, analogicznie także wojewódzkie fundusze (WFOŚiGW). W ostatnich latach bardzo popularna, szczególnie w zakresie działań pro-środowiskowych jest też pula środków z programu LIFE+ lub fundusze norweskie. Tak więc, jak widać jest kilka możliwości źródeł finansowania. Natomiast należy podkreślić, iż finansowanie to zawsze duże wyzwanie, generujące niejednokrotnie trudność w pełnym uzyskaniu. Przedstawiciele resortu starają się, żeby już na tym etapie jak najwięcej tych możliwości finansowania było możliwe.